

Retningslinjer for dansk landvind

Notat fra Det Økologiske Råd

Resumé

Der er behov for en akut overgangsordning med regler for dansk landvind, hvis ikke den danske udbygning med landvind skal gå helt i stå fra nu og en årrække fremad. Og det vil skade den omkostningseffektive grønne omstilling, da vindmøller på land fortsat er den billigste el-produktionsteknologi.

Både den eksisterende støtteordning og mulighederne for at bruge "åben-dør" princippet udløber den 21.2.2018, uden at der er fastlagt rammebetingelser herefter.

Det giver så stor usikkerhed hos investorer, at det må forventes at landvind-projekter, der har mulighed for at blive nettilsluttet tidsnok, så vidt muligt forceres frem i 2017, og at al yderligere planlægning for landvind med nettilslutning efter 21.2.2018 stoppes om kort tid.

Skal dansk landvind derfor snarest op i tempo igen for tilslutning efter 21.2.2018, både med udskiftning af gamle vindmøller og opførelse af nye til dækning af et øget dansk el-forbrug, så skal der ske to ting:

For det første skal der snarest vedtages rammebetingelser for støtte og udbud fra senest 2021, så planlægningen kan genstartes.

For det andet skal der etableres en overgangsordning gældende fra 21.2.2018 til 1.1.2021. Denne overgangsordning skal bygge på en overgang fra nugældende regler og frem mod en ikrafttræden af nye regler, som følger EU Kommissionens meddelelse om statsstøttere regler for vedvarende energi.

Det Økologiske Råd, februar 2017	ISBN: 978-87-92044-96-4
Forfatter: Søren Dyck-Madsen	Notatet er udarbejdet med støtte fra Energifonden

Retningslinjer for dansk landvind

Status på støtteordninger for dansk landvind

Opførelse af vindmøller på land har i mange år været og er fortsat den billigste el-produktionsteknologi. Men i lighed med alle andre nye el-produktionsanlæg, så kan heller ikke landvind klare sig kommercielt uden en støtteordning med de lave el-priser.

Støtteordningen til vindmøller på land bygger på den såkaldte ”åben-dør-politik”, hvor alle har haft ret til at opstille vedvarende energi på land, at få tilsluttet anlægget og få del i den gældende støtteordning, hvis alle formaliteter omkring kommunal planlægning, afstandskrav m.v. var i orden.

Støtten falder bort, når møllen har kørt det antal timer, som grænsen for fuldlasttimer angiver, hvilket typisk svarer til en tilskudsperiode på 6-8 år for en rimelig god vindmæssig placering.

For havvind efter udbuddet for Anholt møllerne og frem bortfalder støtten også for kWh, hvis der produceres til negative priser.

Der er endvidere sat en overkant på støtten, således at den ekstra 25 øre pr kWh reduceres, når støtte plus el-pris når 58 øre pr kWh.

Denne støtteordning har i princippet været grundlaget for den succesfulde danske opstilling af vindmøller på land i de seneste mange år. Ordningen har sikret, at vi i Danmark i praksis har fået installeret lige så meget landvind, som lokaldemokratiet i kommunerne har godkendt.

Udløb af støtteordning og ”åben dør” politik for VE på land den 21.2.2018

Støtteordningen udløber imidlertid den 21. februar 2018. Og det har betydning for den hidtidige danske praksis med ”åben dør”, som har bygget på en samhørende åben adgang til planlægning af nye placering for landvind og åben adgang til den gældende støtteordning.

Med udløbet af den åbne adgang til støtteordningen er kun den åbne adgang til planlægningsprocessen tilbage. Planlægningsprocessen med aftale med lodsejer om placering og gennemførelse af kommunal godkendelse af placering både kan og vil formentlig fortsætte.

I princippet er der også fortsat åben adgang til at opstille landvind på godkendte placeringer, dog uden at få tilskud. Det er der bare ingen forretning i med de nuværende meget lave el-priser, som endvidere forventes fortsat at være gældende i årene fremover.

Det har branchen længe påpeget og appelleret til hurtigt vedtagelse af nye regler for støtte til landvind, som kunne træde i kraft umiddelbart efter 21.2.2018.

En del brancheaktører har også vidst det et stykke tid, men bortfaldet af den nuværende støtteordning er først formelt offentliggjort i en pressemeddelelse fra Energi- forsynings- og klimaministeriet om indskrivning i VE-loven i november 2016.

For det første kan der være aktører, der ikke havde set dette og derfor kan risikere at komme i knibe, hvis vindmøllerne ikke er nettilsluttet senest den 21.2.2018.

Endvidere kan landvind-aktørerne formentlig også have en berettiget forventning om, at der i forlængelse af Energiforliget fra 2012 i god tid inden denne dato var fastlagt nye rammebetingelser, som kunne træde i stedet for de udløbne. Men det er ikke sket.

Det betyder to ting:

1. Ingen aftale om støtte efter 21.2.2018

Projekter, der nettilsluttes efter denne dato, vil derfor ikke modtage den nuværende støtte. Hvilken støtte der efter denne dato kan modtages er fuldstændig uklart.

Det skaber stor risiko for, at udbygningen med landvind, både til erstatning for udtjente og nedtagne vindmøller på land, og som en billig udvidelse af den danske VE-produktion, enten forceres ganske voldsomt frem til 21.2.2018, eller hvis der er tvivl om man kan nå det, så at projekter sættes i stå allerede nu.

Dette skyldes, at udvikling af projekter inkl. at få placering af nye landvindmøller på plads kan tage år og er behæftet med betydelige risici for forsinkende barrierer undervejs i processen frem mod opstilling og nettilslutning. Endvidere er der ofte knyttet betydelige økonomiske omkostninger til f.eks. betaling for kommunernes gennemførelse af VVM-analyser, aftaler om erstatning til nærtboende kommende naboer m.v.

Og selvom projekterne for ny landvind allerede har afholdt disse omkostninger og derved er nået langt i planlægningsfasen kan der i den sidste fase opstå forsinkelser, som betyder, at selve nettilslutningen risikerer at blive forsinket og først kan ske efter den 21.2.2018.

Det betyder, at investorer i vindmøller på land allerede nu kan stå i en situation, hvor de ikke vil vide, om der overhovedet vil være en tilskudsordning klar på det faktiske tidspunkt for nettilslutningen, hvis man ikke kan nå en nettilslutning inden den 21.2.2017.

Med denne tidsmæssige projektudfordring vil der formentlig ske flere ting:

Projekter, som har en god sandsynlighed for at nå nettilslutning inden den 21.2.2017 vil sætte fuld fart på for at være sikre på at være klar inden deadline.

Projekter, som er løbet ind i forsinkelser og derfor ikke kan være sikre på at nå nettilslutning inden 21.2.2018, vil overveje at sætte processen i stå.

Nye projektinitiativer eller igangværende projektinitiativer, som ikke er modnet tilstrækkeligt, kan risikere at blive sat i stå, da udviklere vil være meget forsigtige med at bruge større beløb på udvikling, når det fremtidige støttere regime er ukendt.

Det vil ligeledes tage noget tid for branchen at få hjulene i gang igen, når den fremtidige støtteordning bliver vedtaget, idet alle parter skal indstille sig på nye betingelser.

2. Nyt udbudsregime skal på plads efter 21.2.2018

EU-Kommissionens nye statsstøtteregler fra 2014 gav mulighed for at fortsætte med dagældende regler for statsstøtte via aftaler om faste priser eller faste tillæg til energi produceret fra vedvarende energi i 2015 og 2016.

Fra i princippet 1.1.2017 og i praksis 21.2.2018 gælder nye betingelser, som fjerner den nuværende støtteordning, som hidtil har været en del af den danske ordning med ”åben dør”.

I stedet skal støtten som hovedregel ydes efter en udbudsprocedure på basis af klare, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier, som der står i retningslinjerne fra EU Kommissionen. Denne indledende bestemmelse følges op af en hel række undtagelser og muligheder, som kan anvendes i samspil med det overordnede princip om udbud.

Der er endnu ikke udviklet en dansk model for tilskud til ny VE efter statsstøttere retningslinjernes regler om udbud og ikke-diskrimination.

Manglen på nye regler for tilskud til at opføre ny landvind vil i sig selv også medføre en tidsmæssig forskydning, da udnyttelse af ”åben dør” princippet mulighed for frit af aftale og opnå kommunal godkendelse af placering skal afvente et udbud, og først i tilfælde af godkendelse af projektet efter udbud, så kan detailplanlægning og opstilling startes. Dette kan udskyde nettilslutningen til 1-4 år efter, at de har vundet udbuddet. Og i mellemtiden kan VVM godkendelsen af projektet ofte være udløbet.

Så hvis ikke der vedtages nye regler for både udbudsprocedure og støtteordning meget, meget hurtigt, så kan vi risikere, at al vindudbygning på land, både til erstatning af eksisterende små og udtjente møller og til udbygning for at imødekomme et forventet større dansk el-forbrug gradvis vil gå i stå frem mod den 21.2.2018, og eventuelt først komme op i tempo igen hen mod 2020.

Stort behov for klare retningslinjer fremover

Der er således et stort og påtrængende behov for udarbejdelse af nye retningslinjer for støtte til vedvarende energi på land og for fastlæggelse af, hvorledes udbudskravet i statsstøttemeddelsen skal indføres i dansk lovgivning.

Men selv om danske politikere beslutter hurtigt at tage fat på at opnå enighed om de nye regler, så skal disse godkendes af EU for at kunne træde i kraft, ligesom en politisk aftale vil skulle udmøntes i dansk lovgivning og efterfølgende gennemføres via afholdelse af udbud.

Så selv om der teoretisk kan sættes fuld fart på det politiske system, så vil den nuværende mangel på politisk handling under alle omstændigheder komme til at berøre aktivitetsniveauet for opstilling af dansk landvind.

Risikoen er, at der fra regeringens side ikke tages initiativ til en selvstændig proces i 2017 for at afklare rammebetingelserne for ny landvind. Det betyder i så fald, at disse rammebetingelser vil indgå i den politiske forhandling om indholdet i en ny energiaftale, som skal træde i kraft den 1.1.2021 og erstatte den nuværende energiaftale fra 2012.

Hvis dette sker, så vil der optræde en periode fra 21.2.2018 og frem til tidligst 1.1.2021, hvor der så kun findes regler for planlægning og godkendelse af ny opstilling af dansk landvind, men ikke findes regler for støtte til ny dansk landvind efter 21.2.2018.

Behov for overgangsordning 2018 - 2020

Der er et akut behov for en overgangsordning dækkende som minimum perioden fra 21.2.2018 til mindst 1.1.2021, hvor rammebetingelserne for ny dansk landvind senest må forventes at blive fastlagt i en ny energiaftale fra 2021.

En overgangsordning må nødvendigvis bygge på en justeret forlængelse af eksisterende regler, således at der både skabes sikkerhed for investeringsbeslutninger og skabes en overgang til mulige nye rammebetingelser fra 2021, som gerne skulle være skitseret så langt som muligt.

EU-Kommissionens statsstøttemeddelelse ændrer på den måde, der må gives støtte til energiproduktion på. Dagens støttesats på 25 øre for en fuldlastproduktion på ca. 25.000 timer, med loft for støtten, som el-pris plus støtte ikke kan nå over 58 øre pr kWh vil ikke nødvendigvis skulle fortsættes i en overgangsordning.

Den statslige analyse med navnet "Afgifts og tilskudsanalysen på energiområdet" vurderer således at der skal ses på to fremtidige modeller: Den nuværende metode med støtte i et antal fuldlasttimer (svarende til den nuværende 25 øre) eller en ny model, hvor støtten gives i hele vindmøllens produktionstid på f.eks. 20 år (svarende til den gamle ordning med 10 øres tilskud).

Den nuværende model med 25 øres støtte i et antal fuldlasttimer "udjævner" økonomien i landvind i forhold til vindplacering og vil gavne mindre optimale placeringer af vindmøllerne. Den er dog sårbar over for meget lave markedspriser på el, når fuldlastperioden er ovre, og giver risiko for at velfungerende vindmøller nedtages og genopstilles med henblik på at sikre en ny periode med støtte til fuldlasttimer.

Den gamle ordning med 10 øres tilskud pr. kWh i hele møllens levetid gavner vindmøller, som placeres optimalt med gode vindforhold, idet der på denne placering kan produceres flere kWh per år og dermed fås mere tilskud.

Derudover er der behov for en overgangsordning, som sikrer, at projekter for vindmøller på land, som allerede er i proces med at få godkendelse af opstillingsret i den kommunale planlægning, vil få mulighed for at blive opført og få tilskud efter en revideret sats.

En overgangsordning vil under alle omstændigheder skulle godkendes af EU-Kommissionen, da vi jo allerede har passeret datoen pr. 1.1.2017 for fortsættelse af eksisterende tilskudsordninger.

Anbefalinger fra Det Økologiske Råd

- Arbejdet med at udforme de endelige rammebetingelser for landvind efter 1.1.2021 igangsættes straks, således at notificering og godkendelse i EU-Kommissionen kan ske tidligst muligt og dermed give tidlig sikkerhed for investorer til udvikling af ny landvind efter 2021
- Der igangsættes endvidere en politisk proces, som skal fastlægge rammebetingelserne for en overgangsordning for dansk landvind, som bygger bro fra udløbet af eksisterende støtteordning den 21.2.2018 og frem til ikrafttræden af en ny endelig ordning fra 1.1.2021
- Overgangsordningen bør bygges på to principper:
 1. Forlængelse af den danske tilskudsordning med en fast eller variabel præmie oven i el-prisen, som det sker i dag
 2. Omlægning af støtteperioden til levetidsstøtte for vindmøller i f.eks. 20 år for at sikre, at de vindmæssigt bedst placerede vindmøller vil deltage i overgangsordningen